

Борису Мозолевському – державне визнання

Краєзнавче товариство Нікопольщини висловлює організаторам конференції щиро вдячність за високу честь взяти участь в роботі поважного форуму, який красномовно демонструє всенародну шану й повагу дослідникові й співцеві скіфського степу – Борису Миколайовичу Мозолевському.

Історико-культурний доробок Мозолевського всеукраїнського і навіть міжнародного рівня лаконічно, але надзвичайно виразно охарактеризувала його колега, доктор історичних наук, професор ДНУ Ірина Ковальова: "Свого часу він був лідером українського скіфознавства не тільки за кількістю досліджень скіфських пам'яток, а й за витонченими, правильними визначеннями архітектури насипів, за оригінальними творами в галузі скіфської етнографії, територіальної структури Скіфії".

Більш ніж двадцятилітня діяльність археологічної експедиції Інституту археології АНУ, яку очолював Б. Мозолевський, залишила глибокий слід в історії нашого Нікопольського краю золотими скарбами сивої давнини, безцінними багатствами легендарної Землі Геррос, на всю планету прославила наш рідний край. Саме на Нікопольщину припадає головний науковий доробок вченого й дослідника, саме тут він знаходив невичерпні джерела натхнення до літературно-поетичної творчості.

Наше співробітництво розпочалося з 1974 року і продовжувалося до останніх днів життя Бориса Миколайовича. Не без його допомоги і впливу при краєзнавчому музеї поглибився зміст роботи археологічної секції, до складу якої входили працівники музею Мирослав Жуковський, Василь Шатунов, Галина Григор'єва, Наталія Жаринова, Світлана Міщенко, Тетяна Булдименко. Члени секції в складі Орджонікідзевської археологічної експедиції Б. Мозолевського брали участь в розкопках Довгої Могили, курганної групи епохи неоліту в районі Чкаловського кар'єру, знайшли коштовні золоті прикраси в кілька разів пограбованій могилі Малого Чортомлика, розкопували останці знаменитого Чортомлицького царського кургану.

На майданчику біля нашого краєзнавчого музею відвідувачі й зараз можуть побачити унікальні скульптури, стели, кам'яний жертovníк, подаровані музею Б.М. Мозолевським. Довготривалий і складний процес

переростання колишньої археологічної секції у відділ археології НКМ в малосприятливий період економічної кризи – безумовний результат, наслідок і коштовна спадщина багатолітнього співробітництва нашого музею з експедицією Бориса Мозолевського.

Завідувач відділом археології музею Василь Шатунов успадкував від свого наставника і вчителя захоханість і захоплення улюбленою справою пошуку скарбів, а часом подає і свій голос співця натхненними поетичними рядками. Заступник директора музею з наукової роботи Мирослав Жуковський – продовжувач археологічних досліджень на Нікопольщині, очолює місцевий осередок краєзнавчого товариства, амбітно претендує на роль єдиного наступника школи і традицій Бориса Миколайовича.

Нікопольщина високо цінить і віддає глибоку шану дослідникові й співцеві скіфського степу. В нашому музеї, в навчальних закладах і бібліотечній системі міста систематично проводяться дні пам'яті, краєзнавчі конференції, поетичні читання та інші заходи, присвячені Борису Мозолевському.

Стараннями наукових працівників музею, шанувальників творчості поета й археолога при сприянні й допомозі міської влади, депутатів обласної ради Володимира Куціна, Олександра Фельдмана, депутата міської ради Андрія Фісака, директора Нікопольського рекламнополіграфічного центру "Січ" Олега Фельдмана та редактора газети "Перспектив Трубників" Олени Дащук в цьому році підготовлена до друку й видана (поки що не в повному об'ємі накладу) документально-публіцистична збірка "Співець скіфського степу" до 75-річчя з дня народження Б. Мозолевського й 40-ліття знахідки пекторалі. Означена збірка була представлена на III Всеукраїнському фестивалі "Музеї України у всесвітньому культурному просторі" в номінації музейних видань, де отримала високу оцінку. Ми сьогодні з превеликим задоволенням презентуємо збірку і вручаємо екземпляри цієї збірки колективу музею історичних коштовностей і присутній на конференції дружині Бориса Миколайовича – Вірі Андріївни Мозолевській.

Вшанування пам'яті Мозолевського відзначається й за межами Нікополя. Обласний осередок Дніпропетровської спілки письменників в особі її голови, редактора журналу "Січеслав" Лесі Степовички присвятив один із номерів журналу (№ 2, 2011 р.) пам'яті поета і археолога. За дорученням Лесі Степовички вручаю екземпляр журналу музею історичних коштовностей. В лютому цього року до 75-ліття Бориса

Мозолевського при краєзнавчому відділі обласної публічної бібліотеки було проведено урочисте засідання клубу "Ріднокрай", який очолює доктор історичних наук, професор ДГА Ганна Швидько, і також видано збірку спогадів "Життя у сяйві пекторалі" (упорядник Ірина Голуб).

Можна навести ще багато свідчень глибокої шани і вічної пам'яті Борису Мозолевському. Наприклад, в м. Орджонікідзе одну з вулиць названо його ім'ям, йому присвоєно звання почесного громадянина міста. Пам'ять про нього увічнена зображенням пекторалі на гербі Нікопольського району.

Та все ж ми вимушені звернути увагу шановних учасників конференції на прикрий і навіть ганебний факт: всесвітньо відомі й загально-визнані заслуги Мозолевського в науці й на літературному, публіцистичному і поетичному поприщі до цих пір залишаються на Україні не визнаними й не відзначеними на державному рівні. Досі Мозолевський не має жодної державної відзнаки чи нагороди.

Всі звернення громадських організацій до органів державної влади (до Президента України включно) залишилися поза їхньою увагою і без відповіді. В газеті "Літературна Україна" (№ 5 від 9 лютого 2006 р.) був опублікований відкритий лист до Президента Віктора Ющенка "Хоча б посмертно...". Жодної відповіді збоку адміністрації Президента на цей лист не послідувало. Незрозумілим для нас є байдуже ставлення Спілки письменників України до посмертної долі свого відомого члена Спілки. Жодним словом не згадав про співця скіфського степу Голова Спілки письменників Володимир Яворівський у своїй звітній доповіді на останньому з'їзді Спілки.

В публікаціях преси та інших засобів масової інформації заслужено і справедливо вшановано 75-ліття миколаївського барда Миколи Вінграновського. Але жодним словом автори публікації чомусь не згадують про його земляка, ровесника, побратима й сподвижника Бориса Мозолевського, не менш шанованого й відомого на Миколаївщині, на терені якої їхні долі дуже тісно переплелися. Та й наша сучасна наука так слабує, що не здатна переконливо визначити ким же все-таки був автор пекторалі – античним торевтом чи скіфом-аборигеном. Серед наших краєзнавців-делітантів продовжується спір про авторство шедевр, і більшість схильна до визнання автором скіфа-аборигена. А як воно насправді? Доводиться чекати до експертно-професійного наукового визначення спірного питання.

Не можна миритися також з тим, що наші науковці й до цього часу не дійшли до наукового визначення призначення й змісту пекторалі. В багатьох сучасних виданнях шедевр античного мистецтва трактується то як золота жіноча прикраса (альбом "Дніпропетровщина", 2001 р., стор. 199), то як "нагрудна золота прикраса, символ сонця, відродження, родючості, як сакральний священний атрибут" ("Неповторна Дніпропетровщина", АртПрес, 2006 р., стор. 27), то ще й ще якось.

Але всі ці "шедеври" перевершив экс-Президент України Леонід Кучма в книзі "Україна не Росія" (Москва, 2004 р., стор. 193): "Золота пектораль (металева оздоблення) цариці-богині родючості Деметри (!!) з кургану Велика Близниця на Таманському півострові, IV ст. до н. е.". Ось вам і символ України з російського кургану! Ну нехай то буде редакційний недогляд, помилка – чого не буває. Але жодного спростування, жодної поправки, жодного вибачення перед читачами за абсурдну дезінформацію від редакції чи автора ми не бачили. Це не тільки дивно, а й обурливо!

Ми звертаємося до учасників і організаторів конференції з проханням підтримати клопотання краєзнавчої громади Нікопольщини й в резолюціях конференції сформулювати звернення до Міністерства культури й Президента України Віктора Януковича відзначити історико-культурний доробок Б.М. Мозолевського на державному рівні й належним чином оцінити його доробок належною державною відзнакою.

Жуковський М.П.

Остання таємниця Товстої Могили

Дослідження, проведені Борисом Миколайовичем Мозолевським в 1971 році у царському скіфському кургані Товста Могила, відомі не тільки в Україні, а й далеко за її межами. Виявлені в кургані золоті прикраси та пектораль – є одними з найцінніших експонатів Музею історичних коштовностей України.

Проте в історії дослідження Товстої Могили є один маловідомий момент – чому саме вона стала об'єктом археологічних розкопок Б.М. Мозолевського. Григорій Лукич Серeda, директор Орджонікідзевського гірничо-збагачувального комбінату (далі ОГЗК), який фінансував роз-